

МАЈОР ДР ДЕЈАН СТОЈКОВИЋ

НОВИ ПУТОКАЗ

Дисертација „Модели реструктурирања организација посебне намене“ мајора Стојковића, за коју је добио Годишњу награду Министарства одбране, представља својеврстан путоказ за реорганизацију и опсежну реформу Војске у систему одбране

Својевремено студент генерације с просечном оценом 10,00, безрезервно опредељен за пешадијски род и командирске дужности, мајор Дејан Стојковић, дане проведене на Војнотехничкој академији у Жаркову сматра правом прекретницом у својој професионалној каријери. Иако ни током школовања није бежао од књиге и науке, о чему сведоче само најбоље оцене у индексу, тек је током рада у ВТА искрено заволео истраживачки и теоријски рад. Колеге с којима се интензивно дружио још за време студирања, већ су се налазиле на последипломским студијама, када је и сам одлучио да се испушта на неизвесном путу у науку, много другачијем од оног који је замишљао кад се опредељивао за војни позив и кад је, на Одсеку Копнене војске и Смеру пешадије, видео своју велику шансу. Шансу да, једном, постане командант бригаде и успешан војни стратег.

Живот је, међутим, хтео другачије, па је Дејан Стојковић, по добијању прве официрске звездице, кренуо на курс страног језика и последипломске студије. Било је тешко, али се, како данас каже, исплатило.

– Најпре сам морао добро да научим енглески језик. Пошто сам током школовања и студирања учио само руски, остало ми је да ван радног времена, после подне, савладам и ту препреку, па сам неколико година, два до три пута недељно, ишао на курсеве енглеског. На крају сам добио прилику да одем и на тромесечни курс у Мађарску, где сам добио сертификат STANAG 3, што ми је увелико помогло током последипломских студија. Могао сам да користим

научну литературу и на руском и на енглеском, што ми је омогућило да проширим нека сазнања неопходна за мој успешан научни рад. Научком се данас, у време Интернета, не можете бавити ако не знате енглески, зато ми није жао ни тренутка проведеног уз речник и уџбенике, иако ми је често био потребан који сат сна више – каже мајор Стојковић.

■ ИЗАЗОВИ ИСТРАЖИВАЧКОГ ПРОЦЕСА

Сви ти напори, учињени ван радног времена, баш као и веома добри резултати које је Дејан Стојковић, из године у годину, постигао на родном месту, учинили су да 2004. године пређе у Институт ратне вештине, где је знања, стечена на последипломским студијама на Факултету организационих наука, могао да искористи ефикасније и квалитетније. Уследила су теоријска истраживања у области војне науке, тактике, стратегије, ратне вештине. Окрећући се војном менаџменту, управљању системом одбране у најширем смислу, Стојковић је запазио и неке слабости у организацији која се, с правом и с много разлога, сматра изузетно тромом, често и неспремном на промене и реформе које живот изискује. Тада стечена искуства искористио је у раду на докторској дисертацији.

– Имао сам срећу да је у то време у Институту радио и пуковник Митар Ковач, који је, по доласку у Управу за стратегијско планирање, изразио жељу да будем део његовог тима. Тако сам 2005. године дошао овде и ангажовао се у веома амбициозним научноистраживачким пројектима. Био је то један од кључних тренутака у мојој каријери, али и у војсци уопште. То је време државне заједнице када смо, с једне стране, били веома отворени за међународне интеграције и процесе, а с друге стране, оптерећени унутрашњим проблемима и великим дуговањима војске, систем одбране био је у кризи, плате су биле неоправдано и неправедно мале, људи су били незадовољни... Било је, дакле, много изазова с којима је требало да се суочимо, много проблема пред којима више нисмо могли да затварамо очи.

Један од задатака постављених Управи за стратегијско планирање био је изналажење најрационалнијег, а при томе и најефикаснијег облика реформе система одбране, тада већ добро стегнутог у окове традиционализма и закона великих бројева. Од гло-

ГОДИШЊА НАГРАДА

На додели Годишње награде Министарства одбране за најбоље научне радове у Војсци Србије у 2007. години, истакнуто је да докторска дисертација мајора Дејана Стојковића, „Модели реструктурирања организација посебне намене“, представља путоказ за будуће истраживаче међу припадницима Војске и Министарства одбране. Посебно је апострофиран њен практични значај, који се огледа у чињеници да пројекције и резултати постигнути у том раду могу веома ефикасно да се искористе у остваривању високог нивоа успешности актуелне реформе Војске и система одбране у целини.

У дисертацији су, речено је, детаљно и систематично приказани модели реформе организација посебне намене, односно војске и других институција у систему одбране и безбедности. Примењене интердисциплинарне методе истраживања омогућиле су објективно утврђивање природе и карактера организационог реструктурирања војске, идентификацију спољних и унутрашњих извора реформе, утврђивање циљева и основних садржаја реорганизације, те основну стратегију реформе.

Чланови комисије су, између осталог, истакли и да сазнања и чињенице до којих се дошло реализацијом истраживања могу бити од користи не само будућим истраживачима реформе војске и других институција у систему одбране, већ и онима који руководе процесима реорганизације.

Био је то један од кључних тренутака у мојој каријери, али и у војсци уопште. То је време државне заједнице када смо, с једне стране, били веома отворени за међународне интеграције и процесе, а с друге стране, оптерећени унутрашњим проблемима и великим дуговањима војске, систем одбране био је у кризи, плате су биле неоправдано и неправедно мале, људи су били незадовољни... Било је, дакле, много изазова с којима је требало да се суочимо, много проблема пред којима више нисмо могли да затварамо очи.

Током вишемесечног студијског боравка у норвешком Институту за одбрамбена истраживања, у Сектору за анализе, Дејан Стојковић имао је прилику да сагледа нека решења у пројектовању система одбране, која у развијеним земљама данас сматрају изузетно успелим, а која смо ми одавно истражили, па чак и прак-

мазне организације, оптерећене вишком и људи и технике, требало је створити нови, савременији и ефикаснији одбрамбени систем, способан да правовремено и квалитетно реагује на све изазове времена у коме живимо. То није био ни једноставан, ни тако лак задатак. Помоћ науке се подразумевала.

– Свака реформа, а посебно реформа сложених система, захтева интердисциплинарни приступ решавању насталих проблема. Правовремено, ефикасно и квалитетно информисање интерне, али и шире, друштвене јавности, јесте један од начина за савладавање отпора који се, неминовно, јављају током сваке реорганизације, сваке промене, а поготову оне која се дотиче и самих темеља неке организације. Реформа је, при томе, перманентна ствар, она се, ако је квалитетна и целовита, спроводи непрекидно,

тиковали. Концепт наоружаног народа, илити територијалне одбране, само је један од њих.

– Дугорочно планирање у систему одбране је опсежан, компликован, недовољно истражен и теоријски још неконсеквантан процес, изазован и за развијене земље, не само за нас на Балкану. Боравећи у Норвешкој видео сам да се и они суочавају с многим тешкоћама у реализацији тог задатка. Много је уопштених *инпута*, непредвидљивих околности и процена које имају свој утицај на дугорочну пројекцију. Од анализе окружења, националних интереса и циљева, важеће стратегије одбране и процене могућих савезника, од улоге међународних организација..., зависе и амбиције и приоритети у осмишљавању концепта система одбране. На основу тога развијају се сценарији, из којих онда произлазе захтеви за остваривање одређених способности система одбране. Пословни системи су, углавном, оријентисани ка профиту, ка стварању нове вредности. Они сами стварају ресурсе помоћу којих постижу те своје основне стратешке циљеве. Војска, као део сектора безбедности, па и тај сектор у целини, нема такав карактер. Систем одбране не ствара те ресурсе, он их добија од државе, његов циљ није стварање профита. У томе је разлика између организација у систему одбране и других. У томе леже и разлике на које морамо обратити пажњу када осмишљавамо, конципирамо и реализујемо реформу, односно када спроводимо радикалне промене, код нас проузроковане првенствено смањењем управо тих ресурса – напомиње мајор Стојковић и додаје да су издвајања за војску, током последњих неколико година, константно смањивана.

мајор Стојковић

ИЗ БИОГРАФИЈЕ

За нешто више од десет година, колико је прошло од добијања потпорничке звезде, Дејан Стојковић успео је да заврши курс за официре војне полиције, магистрира и докторира на Факултету организационих наука, научи енглески језик, напише тридесетак научних радова и учествује у реализацији неколико истраживачких пројеката. Био је командир чете војне полиције, начелник студентских класа у Војној академији, истраживач у Институту ратне вештине и референт, односно самостални референт у Управи за стратегијско планирање Министарства одбране. Данас је начелник одсека у истој управи и руководиоца Радне групе за израду Годишњег оперативног плана МО за 2009. годину.

ЕКОНОМСКИ ФАКТОР

– Добијали смо 30 до 40 одсто мање средстава него што нам је, с обзиром на тадашњу бројност и старост технике и наоружања, било потребно. Економски фактор је, поред свих осталих, био онај кључни чинилац, преовлађујући разлог за опсежну реорганизацију. Када развијене земље спровode стратегијско планирање система одбране, када конципирају његов развој, оне то чине на основу процене способности да ефикасно одговоре на евентуалне, претходно целовито анализирани изазови и претње. Они, дакле, првенствено имају у виду могуће претње по систем безбедности и на основу њих пројектују реформу или парцијалне промене у систему. Ми нисмо у тој ситуацији, ми још немамо такву шансу. Покретачки фактор реорганизације нашег система одбране још су економске могућности земље. Сума коју ова држава издваја из националног дохотка за потребе система одбране је толика колика је, то је полазна основа за сва наша проучавања, анализе и пројекције. Али,

поред тог *инпута*, ми у нашим пројекцијама система одбране морамо да водимо рачуна и о многим другим чиниоцима који знатно утичу на ефикасно остваривање задатака у систему – подвлачи мајор Стојковић.

ПРЕДВИЂАЊЕ НЕПРЕДВИДЉИВОГ

Један од највећих изазова за људе који се баве планирањем у систему одбране јесте успешно предвиђање свих оних, мање или више непредвидљивих околности, изазова, претњи, отпора који могу да утичу на ефикасност система. Борба с ветрењачама спада у „опис послова“ људи који се баве пројекцијом промена и осмишљавањем реорганизације великих система. Ни у Војсци није другачије.

– Када о томе говоримо, ми не разматрамо само садашње капацитете и тренутне могућности и потребе војске, него и оне које предстоје у деценијама пред нама. За квалитетне пројекције, за успешно планирање потребно је знање, потребна су истраживања, потребна је наука. То нам, онда, даје ону дозу самоуверености неопходну да истрајемо на путу опсежних, понекад и темељних реформи. Резултати које смо постигли у последњих неколико година, од 2004. до 2008. године, на пример, од стабилног финансирања и враћања заиста превеликих дугова добављачима, преко реорганизације војске, до ослобађања од неперспективних вишкова, и у људском и у материјалном погледу, свакако охрабрују. То показује да су наше пројекције биле реалне, да смо на добром путу. При

томе, важно је рећи да смо се максимално трудили да пројектујемо један флексибилан систем, способан да се за најкраће време прилагоди тренутним околностима и непредвиђеним променама, материјалне или неке друге природе. При томе, сваке године се анализирају постигнути резултати, оцењује се ниво реализације пројектованих решења и уносе потребне измене. То је, у извесном смислу и највећа вредност наших пројекција, осмишљених с циљем да Војсци омогући остваривање оних мисија и задатака које као део система одбране има. Најважније је било изнаћи равнотежу између потреба и могућности државе. Да је пара било више, да је војни буџет у потпуности био усклађен са потребама државе и захтевима система, наша пројекција била би другачија. Овако, у знатно другачијим околностима, систем се „шири“ онолико колико му губер дозвољава.

Прелазећи степеницу по степеницу и савлађујући препреку по препреку, користећи, између осталог и искуства развијених и земаља у окружењу, у Управи за стратегијско планирање управо раде на изради дугорочног плана развоја система одбране до 2020. године. И он је базиран на више сценарија, у којима су разматрани различити нивои амбиција државе и у складу с тим различити циљеве и задаци Војске, потребни ресурси, могућности развоја оружаних снага и тако даље. Од реалности процена и анализа обављених у току реализације тог пројекта, нема никакве сумње, зависиле у великој мери и успех у наставку реформи. Јер, рекосмо већ, реформе трају. ■

Душан ГЛИШИЋ